

حقوق فرهنگی رسانه

رسانه‌ها و آزادی _ حقوق ارتباطات جمعی

دکتر حسن درزبان بستنی

عضو هیئت علمی دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه‌ی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دکتر یوسف عباسی

انتشارات آرشین

۱۳۹۴

سرشناسه:	دorzian Rostami, Hassan, 1341
عنوان قراردادی:	ایران. قوانین و احکام
عنوان:	حقوق فرهنگی رسانه: رسانه‌های گروهی - حقوق ارتباطات جمعی
نام پدیدآور:	حسن درزیان رستمی، یوسف عباسی
ویراستار:	زهره مهرآرا
مشخصات نشر:	آرشین، ۱۳۹۴. مشخصات ظاهری: ۱۳۴ ص. ۵×۱۴/۵×۲۱ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۲۴-۲-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	رسانه‌های گروهی - قوانین و مقررات - ایران
شناسه افزوده:	عباسی، یوسف، ۱۳۵۷ -
رده‌بندی کنگره:	۷۱۳۹۴ ح/۴ KMHT۳۴۲
رده بندی دیویی:	۵۵۰۹۹/۳۴۳ شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۳۲۷۵۳

دفتر عقد قرارداد تهران، جمالزاده جندی، پلاک ۱۴۴ واحد ۴ تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۲۲۰۰

عنوان کتاب	حقوق فرهنگی رسانه: رسانه‌های گروهی - حقوق ارتباطات جمعی
نویسندگان	حسن درزیان رستمی معاونت علمی دانشکده روز ارتباطات - مطالعات رسانه‌ای دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز
مدیر مسئول	یوسف عباسی
مدیر تألیف	دکتر یوسف عباسی
ناظر چاپ	زهره مهرآرا
نویت چاپ	حامد رحیمی
شمارگان	اول - ۱۳۹۴
شابک	۱۱۰۰ نسخه
قیمت	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۲۴-۲-۱
	۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای «انتشارات آرشین» محفوظ است و متفلسفین بر اساس بند (۵) ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین، تمت پیکرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

۶.....	سخن ناشر
۷.....	سخن مولف
۹.....	مقدمه
۱۱.....	تعریف، حقوق رسانه
۱۲.....	فواصل انسابی با حقوق مطبوعات
۱۴.....	بازیگاران حقوق رسانهها
۱۷.....	چندگانگی قوانین
۱۹.....	استقلال یا عدم استقلال رسانه‌های همگانی
۲۵.....	تأسیس رسانه های همگانی
۲۷.....	شرایط تأسیس موسسات رسانه‌ای
۳۴.....	انتشار نشریات داخلی
۳۶.....	انتشار نشریات الکترونیکی
۳۷.....	انتشار کتاب
۴۲.....	قواعد فعالیت در رسانه‌های همگان
۴۸.....	انواع محدودیت‌ها و قواعد حاکم بر رسانه‌ها
۵۲.....	إفتراء در رسانه‌های جمعی
۵۶.....	مسئولیت کیفری
۵۸.....	جرم مطبوعاتی
۵۹.....	متن کامل قانون مطبوعات
۶۴.....	قسمتی از آیین‌نامه اجرایی جدید قانون مطبوعات
۹۱.....	قوانین و مقررات داخلی حاکم بر رسانه‌های گروهی
۹۸.....	قوانین بین‌المللی حاکم بر رسانه‌های گروهی
۱۰۰.....	بررسی چند قانون در حوزه حقوق فرهنگی رسانه‌ها
۱۲۵.....	مالکیت فکری
۱۳۴.....	منابع:

اگر بتوان فرهنگ را مجموعه‌ای از کردارها و رویه‌های اجتماعی، اعتقادات، هنرها و آداب و رسوم دانست، پس می‌توان حقوق فرهنگی را نیز مجموعه‌ای از قواعد و اصولی دانست که حاکم بر مسائل و موضوعات مختلف فرهنگی است و موجبات به نظم آوردن این امور را در اجتماع فراهم می‌سازد.

حقوق فرهنگی باعث می‌شود که اولاً درک روشنی از فرهنگ جامعه حاصل شود (حفظ هویت فرهنگی)، دوم اینکه مانع آسیب‌های اجتماعی و سبب ناکارآمدی هجوم‌های فرهنگی بیگانه می‌شود (جنگ نرم) که هر دو مورد مذکور می‌تواند از کانال رسانه بگذرد و باعث خللی در تکب نوظهور «حقوق فرهنگی رسانه» شود که برخلاف «حقوق رسانه» و «فرهنگ رسانه» برای برخی ناشناخته و تا حدی مبهم است.

هرچند که حقوق فرهنگی به رالای اصولی از قانون اساسی ایران چون اصول ۲۴ (آزادی مطبوعات) و ۷۵ (رصد و سیما) و ... می‌توان دید اما حقوق فرهنگی در اعلامیه جهانی حقوق بشر در کنفرانس بین‌المللی بونسکو (۱۹۷۰م) تصویب و در بند ۱ و ۲ ماده ۲۷ اعلامیه جهانی حقوق بشر موجب ۱۰ دسامبر ۱۹۸۴ به رسمیت شناخته شد.

استاد ارجمند بنده «جناب دکتر حسن درزبان رستمی» پس از تشریح موضوعات یاد شده، تلاش کرده است بر اساس بیش از یک دهه تحقیق و تدریس حقوق ارتباطات و با استفاده از تجربه عملی و نیز مطالعه تطبیقی در حقوق سایر کشورها، بایسته‌ها و ضرورت‌های لازم را برای برداشتن این گام بلند تبیین کند.

نمره تلاش ۱۷۰ ساله روزنامه نگاری ایران از تصویب نخستین قانون مطبوعات کشور در ۵ محرم ۱۳۲۶ هجری تا پنجمین قانون در اسفند ماه ۱۳۶۴ که با تغییراتی بنیادین و اصلاحیه‌های مکرر همراه بوده، هنوز از تکامل و پویایی باز نایستاده و تا رسیدن به قانونی جامع، راه باقی مانده است. حقوق مطبوعات، دانشی است که نیاز به شناختی گسترده دارد. چرا که رسانه‌های امروزی به عنوان یکی از مهم‌ترین مقتضیات زندگی اجتماعی، حرکتی پرشتاب را در جامعه آغاز کرده‌اند؛ حرکتی که به موازاتش، الزاماتی را باعث شده است از جمله، تعسر قوانین موجود، ایجاد قوانین به روز، مترقی و همه جانبه و تعاریف جدید. جمله «حقوق فرهنگی رسانه» که دانشی است جدید که هم به این دلیل و هم به خاطر نبودن واحد فرهنگی، دارای قانون واحد و مدونی نیست اما منابع مشخصی از قوانین و مصوبات کشور را پشت سر خود دارد، از جمله:

- قانون اساسی،
- قانون مطبوعات،
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی
- مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام،
- مصوبات هیئت وزیران،
- مقررات بین‌المللی مورد تأیید،
- قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان

لذا بر آن شدیم تا گزیده‌ای از مباحث حقوقی رسانه‌ها و قوانین مصوب از گذشته تا حال در ایران را به قلم بکشیم و البته در نگاهی جامع‌تر در کتابی در دست تکلیف، قانون مطبوعات ایران و چند کشور را بررسی کرده‌ایم که به زودی به بازار خواهد آمد.

حقوق رسانه‌ها از جمله رشته‌های نوپیدای دانش حقوق است که با شتابی فراوان در حال گسترش و تکامل است. اهمیت مباحث حقوقی رسانه‌ها به دلیل تأثیر روزافزون وسایل ارتباط جمعی در زندگی روزمره و ابتلای همگانی ما به آن است. میان رشته‌ای بودن این موضوع و ارتباط آن با دانش‌های دیگر نظیر جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و سیاست نیز بر جدایی بیشتر آن افزوده است. البته نباید تحول و دگرگونی روزانه فناوری را هم نادیده گرفت.

به طور کلی مقصود از حقوق رسانه‌ها، مجموعه قواعد و مقرراتی است که بر کار رسانه‌ها، مخاطب و افراد فعال در این عرصه حکومت می‌کند. مباحث این رشته، گاه مربوط به حقوق عمومی و گاه مربوط به حقوق خصوصی است؛ همان‌گونه که در عین داخلی بودن، بی‌ارتباط با مقررات بین‌المللی نیست.

از طرفی، تأثیر دو سویه و فزاینده‌ی توسعه رسانه‌ها موجب شده است حقوق رسانه‌ها در برنامه توسعه کشورها از جایگاه رئیسی برخوردار شود. قانون برنامه چهارم توسعه در کشور ما نیز چشم‌انداز قابل قبولی در این زمینه رسم کرده و از جمله، تدوین قانون جامع رسانه‌ها را تکلیف کرده است.

جامعیت میان حقوق و حدود، عمومیت و رسانه محور، تأثیرات جایگاه خودتنظیمی و اخلاق حرفه‌ای، تأکید بر نظارت‌های صنفی و مدنی و سرانجام، رعایت اصول قانون‌نویسی، پنج معیاری است که برای دستیابی به نظام حقوقی مطلوب رسانه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است.